

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 19/2017-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 12. decembra 2017 predbežne prerokoval návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpenej advokátom JUDr. Rastislavom Hanulákom, konateľom a spoločníkom spoločnosti Capitol Legal Group, advokátska kancelária s. r. o., Kollárovo námestie 20, Bratislava, na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 11 ods. 7, 8 a 9 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov a § 12 ods. 8, 9, 10 a 11 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 260/2016 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 2, čl. 59 ods. 2 a čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bodu 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov v spojení s § 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov a takto

r o z h o d o l :

1. Návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky o súlade ustanovení § 11 ods. 7, 8 a 9 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 2, čl. 59 ods. 2 a čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bodu 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov v spojení s § 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov **p r i j í m a** na ďalšie konanie.

2. Vo zvyšnej časti konanie o návrhu skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky **z a s t a v u j e** .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 8. novembra 2016 doručený návrh skupiny 35 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „navrhovatelia“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. b) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade ustanovení § 11 ods. 7, 8 a 9 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z., ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov (ďalej aj „vyhláška 1“) a § 12 ods. 8, 9, 10 a 11 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 260/2016 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike v znení neskorších predpisov (ďalej aj „vyhláška 2“, spolu aj

„napadnuté časti vyhlášok“) s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 13 ods. 1 písm. a), čl. 20 ods. 1 a 4, čl. 35 ods. 1, čl. 46 ods. 2, čl. 59 ods. 2 a čl. 123 ústavy, čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) a § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bodu 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o regulácii“) v spojení s § 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o cenách“).

2. Navrhovatelia po skutkovom opise a predmete napádanej právnej úpravy a popísaní cenotvorby v elektroenergetike namietali rozpor napadnutých častí vyhlášok s ústavou a zákonmi (pozri bod 1). V tejto súvislosti v podstatnom uviedli:

«... Spôsob určovania výšky tarify za prevádzkovanie systému, ako ani mechanizmus jej úhrady vyplývajúci z napadnutých ustanovení Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii, nemá oporu v zákone... platba za prevádzkovanie systému nemá charakter ceny v sieťových odvetviach, účastníci trhu s elektrinou, ktorí sú ju povinní platiť za ňu nezískavajú žiadne (ani potenciálne) protiplnenie. Sú ju povinní platiť len na základe povinnosti vyplývajúcej z Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii. Z rovnakého dôvodu sú platbu (tarifu) za prevádzkovanie systému povinní iní účastníci trhu s elektrinou od jej platiteľov vyberať. Podľa svojej povahy je teda platba (tarifa) za prevádzkovanie systému autoritatívne určeným poplatkom, ktorý má len kompenzačné a fiškálne účely... Úrad nie je oprávnený v rámci cenovej regulácie, ani v rámci inej svojej zákonnej kompetencie určovať podzákonnými predpismi poplatky, ktoré nemajú povahu ceny... Realizácia oprávnenia vykonávať cenovú reguláciu vyžaduje existenciu záväzkovoprávneho vzťahu v súvislosti s dodávkou tovaru alebo poskytovaním služby v sieťových odvetviach ako základného ekonomického fundamentu... Úrad nie je oprávnený podzákonnými predpismi kreovať nové (zákonnou úpravou nezaložené) poplatkové vzťahy, ktorých účelom je kompenzovať vybrané náklady niektorých účastníkov trhu s elektrinou na úkor iných účastníkov trhu s elektrinou. Náklady, ktoré majú povahu ekonomicky oprávnených nákladov je oprávnený len zohľadniť v rámci cenovej regulácie tovarov alebo služieb zabezpečovaných tými účastníkmi trhu s elektrinou, ktorým pri výkone ich podnikateľskej činnosti v energetike vznikajú... Povinnosť platiť platbu (tarifu) za

prevádzkovanie systému ako osobitný poplatok nevyplýva zo Zákona o energetike, Zákona o regulácii ani iného zákonného predpisu. Žiaden zákon dokonca ani nezmocňuje Úrad k tomu, aby takýto osobitný poplatok zaviedol. Platba (tarífa) za prevádzkovanie systému preto nie je stanovená zákonom a ani na základe zákona... Zákon o regulácii (ani iný zákon) neupravuje v dostatočnom rozsahu požadované znaky právnej povinnosti (čo do subjektu, objektu a obsahu) koncových odberateľov elektriny a výrobcov elektriny platiť tarify súvisiace so systémovými službami a úhradou osobitných nákladov v podobe, v akej je zavedená prostredníctvom platby (tarify) za prevádzkovanie systému...

V danom prípade teda Úrad zavedením platby (tarify) za prevádzkovanie systému porušil ustanovenia článku 13 ods. 1 písm. a) Ústavy, pretože ju zaviedol bez riadnej opory v zákone. Keďže napadnutými ustanoveniami Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii zaviedol osobitný poplatok bez opory v zákone, porušil aj ustanovenia článku 59 ods. 2 Ústavy... Tým, že platbu (tarifu) za prevádzkovanie systému zaviedol prostredníctvom napadnutých ustanovení Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii bez riadneho zákonného splnomocnenia, resp. na rámec medzi splnomocnenia určeného zákonom, porušil aj ustanovenie článku 123 Ústavy... Tieto porušenia Ústavy ipso facto zakladajú aj porušenie článku 2 ods. 2 Ústavy... (porušenie princípu legality). Porušenie princípu legality znamená aj porušenie princípov právneho štátu, a teda porušenie článku 1 ods. 1 Ústavy...

Úrad nezaviedol neústavným spôsobom určitú autoritatívnu platbu po prvý raz. Obdobne postupoval v súvislosti s tzv. platbou za prístup do regionálnej distribučnej sústavy, ktorú zaviedol aj pre výrobcov elektriny, ktorí neuzavreli zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Takýchto výrobcov zaťažil platbou za prístup do regionálnej distribučnej sústavy bez ohľadu na to, či títo vstúpili do príslušného zmluvného vzťahu s prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy... Túto kauzu posudzoval Ústavný súd SR vo konaní pod spis. zn. PL. ÚS 17/2014...

Úrad zaviedol Vyhláškou o pravidlách trhu a Vyhláškou o cenovej regulácii v rozpore s Ústavou a zákonmi... De facto sa tak prostredníctvom nezákonne zavedenej platby (tarify) za prevádzkovanie systému odčerpáva majetok všetkých osôb, ktoré sú povinné platbu (tarifu) za prevádzkovanie systému platiť. Voči týmto osobám súčasne dochádza k faktickému vyvlastňovaniu ich majetku, resp. obmedzeniu vlastníckeho práva

bez splnenia podmienok vyplývajúcich z článku 20 ods. 4 Ústavy... V prípade platby (tarify) za prevádzkovanie systému... ide o zásah do vlastníckeho práva podstatne širšieho okruhu osôb, v tomto prípade účastníkov trhu s elektrinou, ktorí sú túto platbu povinní platiť (t.j. všetci koncoví odberatelia elektriny a výrobcovia elektriny, vo vzťahu k elektrine, ktorú sami vyrobia a spotrebujú)... Z uvedených dôvodov majú navrhovatelia za to, že napadnuté ustanovenia Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii nekorešpondujú s článkom 20 ods. 1 a ods. 4 Ústavy a článkom 1 Dodatkového protokolu...

Pri zvolenom spôsobe určenia výšky platby (tarify) za prevádzkovanie systému nie sú... dotknuté osoby objektívne spôsobilé akokoľvek zasiahnuť do procesu tvorby jej výšky, a to napriek tomu, že v zmysle ust. § 3 ods. 1 Zákona o regulácii je účelom regulácie „transparentným a nediskriminačným spôsobom zabezpečiť dostupnosť tovarov a s nimi súvisiacich regulovaných činnosti za primerané ceny a v určenej kvalite.“ Keďže nie sú účastníkmi cenového konania, nemajú možnosť vyjadriť sa v konaní, podať opravné prostriedky ani správnu žalobu...

V dôsledku zavedenia platby (tarify) za prevádzkovanie systému ako povinného poplatku bez ohľadu na existenciu vecného protiplnenia a určovania jej výšky v cenovom konaní vedenom len s organizátorom krátkodobého trhu s elektrinou sa fakticky znemožňuje skutočne dotknutým osobám domáhať ochrany pred nezákonnosťou na súde. Výsledkom je teda aj porušenie základného práva platiteľov platby (tarify) za prevádzkovanie systému a osôb, ktorých náklady sa touto platbou (tarifou) kompenzujú na spravodlivý proces vyplývajúceho z článku 46 ods. 2 Ústavy...

Navrhovatelia... poukázali aj na medializované výhrady prevádzkovateľov regionálnych distribučných sústav a spoločnosti Slovenské elektrárne, a.s. týkajúce sa nedostatočnej miery zohľadňovania skutočných nákladov spojených s plnením ich zákonných povinností v oblasti podpory výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysokoúčinnnej kombinovanej výroby ako aj výroby elektriny z domáceho uhlia... Z pohľadu týchto účastníkov trhu s elektrinou zabezpečujúcich štátom podporované ciele v energetike, je potom postup, ktorý zvolil Úrad v súvislosti so stanovením podmienok uplatnenia tarify za prevádzkovanie systému (v napadnutých ustanoveniach Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii) a určovaním jej výšky v cenovom konaní vedenom len s organizátorom krátkodobého trhu s elektrinou nepochybne porušením

pravidiel cenovej regulácie, a teda aj porušením základného práva vyplývajúceho z článku 35 ods. 1 Ústavy... Keďže dotknutí účastníci trhu s elektrinou nemajú dnes možnosť ovplyvniť výšku tarify za prevádzkovanie systému, a teda mieru zohľadnenia svojich „vynútených“ nákladov v rámci cenovej regulácie, je logické, že smerom k verejnosti komunikujú svoju nespokojnosť s kompenzáciou týchto nákladov. Uvedený stav však znamená, že týmto účastníkom trhu s elektrinou sa ich skutočné ekonomicky oprávnené náklady nezohľadňujú v rámci cenovej regulácie v dostatočnej výške a tým sa zasahuje do ich základného práva na podnikanie...

... navrhovatelia vidia v platbe (tarife) za prevádzkovanie systému, ktorá je zavedená na základe napadnutých ustanovení Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii aj porušenie ust. § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bodu 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1, § 40 ods. 1 Zákona o regulácii v spojení s porušením ust. § 2 ods. 1 Zákona o cenách. Napadnuté ustanovenia Vyhlášky o pravidlách trhu a Vyhlášky o cenovej regulácii sú preto v rozpore s uvedenými ustanoveniami Zákona o regulácii a Zákona o cenách.»

3. Navrhovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí ich návrhu na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„I. Ustanovenia § 11 ods. 7, 8 a 9 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 24/2013 Z. z. ktorou sa ustanovujú pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s elektrinou a pravidlá pre fungovanie vnútorného trhu s plynom v znení neskorších predpisov nie sú v súlade s článkom 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2, článkom 13 ods. 1 písm. a), článkom 20 ods. 1 a ods. 4, článkom 35 ods. 1, článkom 46 ods. 2, článkom 59 ods. 2 a článkom 123 Ústavy Slovenskej republiky, článkom 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bod 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov v spojení s § 2 ods. 1 zákona č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov.

II. Ustanovenia § 12 ods. 8, 9, 10 a 11 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 260/2016 Z. z. ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike nie sú v súlade s článkom 1 ods. 1, článkom 2 ods. 2, článkom 13 ods. 1 písm. a), článkom 20

ods. 1 a ods. 4, článkom 35 ods. 1, článkom 46 ods. 2, článkom 59 ods. 2 a článkom 123 Ústavy Slovenskej republiky, článkom 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, § 3 ods. 2, § 9 ods. 1 písm. b) bod 1, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 a § 40 ods. 1 zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach v znení neskorších predpisov v spojení s § 2 ods. 1 zákona č. 18/1996 Z. z. o cenách v znení neskorších predpisov.“

II.

K bodu 1 výroku (vyhláška 1)

4. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

5. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, nepripustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. Podľa § 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa návrh neodložil alebo neodmietol, prijme sa na ďalšie konanie v rozsahu, ktorý sa vymedzí vo výroku uznesenia o prijatí návrhu.

7. Ústavný súd návrh navrhovateľov vo vzťahu k napadnutej vyhláške 1 predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna podľa už uvedeného § 25 zákona o ústavnom súde a dospel k záveru, že spĺňa všetky ústavou a zákonom o ústavnom súde predpísané predpoklady na jeho prijatie na ďalšie konanie.

8. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd vo vzťahu k napadnutej vyhláške 1 tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto uznesenia.

III.

K bodu 1 výroku (vyhláška 2)

9. Navrhovatelia v podanom návrhu napádali nielen nesúlad vyhlášky 1 s označenými ustanoveniami ústavy, dodatkového protokolu a zákonov (bod 1 a k vyhláške 1 aj časť II tohto odôvodnenia), ale aj nesúlad vyhlášky 2 s označenými ustanoveniami ústavy, dodatkového protokolu a zákonov (bod 1), a to z dôvodov uvedených v bode 2.

10. Podľa § 41a ods. 4 zákona o ústavnom súde ak preskúmané právne predpisy stratia platnosť pred vyhlásením nálezú ústavného súdu, konanie sa zastavuje.

11. Ústavný súd predovšetkým predostiera, že 8. februára 2017 bola v Zbierke zákonov vyhlásená vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 18/2017 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike (ďalej len „vyhláška 3“). Účinnosť tejto vyhlášky bola v § 48 stanovená dňom vyhlásenia. Z § 47 vyhlášky 3 vyplýva, že vyhláška 2 bola v celom rozsahu derogovaná („Zrušuje sa vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 260/2016 Z. z., ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike a niektoré podmienky vykonávania regulovaných činností v elektroenergetike“).

12. Navrhovateľmi napadnutá časť vyhlášky 2 (body 1 a 2) stratila platnosť, dôsledkom čoho sa *ex lege* konanie zastavuje (bod 10). „Účelom konania o súlade právnych predpisov je odstrániť z právneho poriadku právne normy, ktoré odporujú ústave.“ (DRGONEC, J. *Konanie pred Ústavným súdom Slovenskej republiky*. 2. vydanie. Šamorín: Heuréka, 2012, s. 139). V okolnostiach prípadu tento účel konania dosiahnuť nemožno, lebo (i) ustanovenie § 12 ods. 8, 9, 10 a 11 vyhlášky 2 prestalo byť súčasťou právneho poriadku Slovenskej republiky a (ii) ustanovenie § 12 ods. 8, 9, 10 a 11 vyhlášky 3 nie je

v posudzovanej veci v hre (bod 1 a 3). K podobným záverom už ústavný súd dospel napríklad vo veci sp. zn. PL. ÚS 52/2015.

13. Nad rámec veci ústavný súd dodáva, že vzhľadom na procesné štádium, v ktorom sa posudzovaná vec nachádza (predbežné prerokovanie návrhu), neprichádza do úvahy ani postup podľa § 40 zákona o ústavnom súde, ktorý potenciálne má svoj význam až v čase meritórneho rozhodovania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. decembra 2017